

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 39

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 39. — Рівне: РДГУ, 2008. — 202 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2008р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ЮНАКІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ

Резюме. В статті на основі проведених теоретичних досліджень, узагальнення практичного досвіду висвітлена проблема профілактики та попередження педагогічної і соціальної занедбаності юнаків старшого шкільного віку засобами атлетичної гімнастики. В умовах сучасної загальноосвітньої школи процеси оздоровлення підростаючого покоління багато в чому знаходяться в сфері дії засобів і методів фізичного виховання. Фізкультурно-спортивна активність відіграє важливу виховну роль, впливає на особистість, формує в людини нові інтереси. У процесі спортивної діяльності при вмілому керівництві педагога можна в протиположності негативним якостям особистості виробити фізичну працездатність, волю стійкість і позитивну цілеспрямованість, витримку і самовладання, рішучість і сміливість, та інші позитивні якості.

Ключові слова: соціальна адаптація, фізичне виховання, юнаки старшого шкільного віку, атлетична гімнастика.

Постановка проблеми. Одна з найгостріших проблем сьогодення – поширення вживання наркотичних речовин серед молоді, що породжує її асоціальну поведінку і втрату здоров'я. Це соціальне явище має свою динаміку і закономірності розвитку. Найпоширенішими наркотичними речовинами є алкоголь, тютюн та важкі наркотики. За даними незалежних соціальних досліджень, кожний п'ятий підліток у віці 15–18 років уже мав перше знайомство з якимсь із наркотиків [2]. Регулярні заняття фізкультурою і спортом дозволяють людині успішно боротися з різними шкідливими звичками, хворобами, з пагубними наслідками сидячого способу життя, зі стресами, що переслідують людей уже з дитячого віку.

Об'єкт дослідження – процес соціальної адаптації юнаків старшого шкільного віку.

Предмет дослідження – соціальна адаптація юнаків старшого шкільного віку засобами атлетичної гімнастики.

Завдання дослідження: Теоретично вивчити педагогічні умови соціальної адаптації юнаків старшого шкільного віку засобами атлетичної гімнастики.

Результати дослідження. Для останніх десятиліть характерне усвідомлення вченими і фахівцями-практиками важливого значення фізкультурно-спортивної діяльності для дітей і молоді. На основі проведених теоретичних досліджень, узагальнення практичного досвіду усе більше і глибше усвідомлюється той факт, що в цій діяльності закладені величезні можливості для досягнення різноманітних соціально-культурних і особистісних цілей стосовно до різних груп населення, у тому числі для дітей і молоді.

Фізкультурно-спортивна активність грає важливу виховну роль, впливає на особистість, формує в людини нові інтереси. Вона дає можливість повірити в себе, набутти душевну рівновагу, налагодити гарні стосунки з іншими людьми, заслужити в них визнання, авторитет. Фізкультура і спорт здатні формувати повагу до таких фундаментальних цінностей, як гідність особистості, справедливість, рівноправність, терпимість, стійкість, працьовитість, солідарність, любов до природи, життя в гармонії із самим собою і природою. Заняття фізичною культурою і спортом, участь у спортивних іграх і змаганнях можуть бути прекрасною школою життя в суспільстві на основі дотримання принципів демократії, колективної й особистої відповідальності, співробітництва при одночасному прагненні "виступити в першій команді". Це – не формальна, а конкретна життєва школа, що при правильній організації може бути більш ефективною, чим інші соціальні інститути, такі, наприклад, як школа чи сім'я.

Фізичне виховання юнаків 15-17 років повинне бути спрямоване на закріплення мотивацій до повсякденного і систематичного фізичного удосконалювання, на формування свідомого відношення до власного здоров'я і фізичної підготовленості. Відомо, що в період юнацтва завершується розвиток центральної нервової системи. Безпосереднім результатом цього процесу виявляється досягнення високого рівня досконалості аналізаторно-інтегративної діяльності кори головного мозку. Зростає рухливість нервових процесів. При цьому продовжує залишатися деякий дисбаланс співвідношення збудження і гальмування. Збудження, як і раніше трохи переважає над гальмуванням. Розвиток другої сигнальної системи досягає в юнаків і дівчат дуже високого рівня.

Значні зміни відбуваються й у психічній сфері старшого школяра. Для цього вікового періоду є характерним прагнення до неординарних учинків, бажання змагаться, тяга до творчості. У юнаків складаються основні риси особистості, закінчується формування характеру. Їхнє поведіння відрізняється свідомою критичною установкою, прагненням виробити власне судження. Більш об'єктивно стає самооцінка, мотиви вчинків здобувають виражені соціальні риси. Коло і характер інтересів та потреб молодого людини цього віку стабілізується, виявляються й закріплюються індивідуальні особливості особистості [4].

У цей складний віковий період значний вплив на психіку дитини роблять різні екзогенні фактори. Економічні труднощі, пережиті нашою країною останнім часом, привели до зниження кількості соціальних інститутів, що займаються вихованням дітей і юнаків, організацією їхнього дозвілля, і, як наслідок, до різкого збільшення кількості педагогічно запущених, соціально не адаптованих юнаків. У цій ситуації активно здійснюється пошук шляхів профілактики асоціальної поведінки дітей і юнаків.

У юнацький період бурхливо протікає фізіологічна і психологічна перебудова, зміна соціального

середовища і соціальних вимог, і це часто провокує різні відхилення в поведінці, емоційні порушення. Несприятлива соціальна ситуація в пубертатному періоді може стати причиною порушення розвитку особистості на наступних етапах розвитку. Крім того, у юнацький період істотно зростає обумовленість шкільної дезадаптації емоційними факторами.

При аналізі літературних джерел нами виявлені дані, що відхилення в поведінці учнів пояснюються не тільки педагогічною і соціальною занедбаністю, але і швидкою виснаженістю, підвищеною збудливістю нервових процесів. Зазначені обставини приводять до функціональних розладів у вищій нервовій діяльності, а в остаточному підсумку – до змін у поведінці [4].

Усе вище сказане дозволяє говорити про необхідність ранньої профілактики злочинів неповнолітніх, як однієї зі стадій профілактичної роботи, максимально вилученої від злочину і мінімально від джерел, які породжують цю форму відхиленої поведінки.

Рання профілактика повинна охоплювати не стільки неповнолітніх зі злочинною чи негативною спрямованістю особистості, скільки з нестійкою позитивною спрямованістю. Під ранньою профілактикою варто розуміти діяльність по усуненню обставин, що сприяють виникненню дезадаптивного і відхиленого дозлочинного поведіння, по перебудові і корекції поведінки особистості і її орієнтації з метою запобігання прогнозованої можливості виникнення криміногенних елементів мотивації або їхніх корекцій. Профілактика і попередження педагогічної і соціальної занедбаності, а також безпосередньо процеси оздоровлення підростаючого покоління багато в чому знаходяться в сфері дії засобів і методів фізичного виховання [4].

Питанням фізичного виховання, їхнього взаємозв'язку з процесом становлення, моральним вихованням велику увагу приділяв П.Ф. Лесгафт. Виховання особистості й оволодіння руховими діями є двома сторонами єдиного процесу. П.Ф. Лесгафт, вивчаючи проблему моральності у фізичному вихованні, прийшов до висновку про їхній тісний взаємозв'язок, про можливість формування морально-вольових якостей у процесі занять фізичними вправами. У процесі спортивної діяльності при вмілому керівництві педагога можна в протидію негативним якостям особистості виробити фізичну працездатність, вольову стійкість і позитивну цілеспрямованість, витримку і самовладання, рішучість і сміливість, і інші позитивні якості.

У людині, як біосоціальному явищі, все повинно бути в єдності – природно-біологічне і соціально-культурне. Його розвиток визначається сплавом природних, уроджених особливостей індивіда і вбраних ним у ході становлення цінностей культури, впливом соціального середовища, у якій особистість формувалася.

Завдання фізкультурно-спортивної роботи з дітьми і молоддю дуже різноманітні. Однак дві з них є, очевидно основними: 1) прилучення підростаючого покоління до активних занять фізкультурою і спортом; 2) максимально повне й ефективне використання гуманістичного, соціально-культурного потенціалу фізкультурно-спортивної діяльності. Разом з тим, численні соціологічні і педагогічні дослідження, проведені в різний час у різних країнах, показують, що для значної частини дітей і молоді характерно пасивне відношення до занять фізкультурою і спортом, що величезний гуманістичний потенціал цих занять використовується недостатньо повно й ефективно, а іноді вони приводять і до дуже негативних наслідків, сприяють розвитку небажаних якостей особистості – агресивності, егоїзму й інших [4].

На основі цього усе більш чітко усвідомлюється той факт, що традиційні, здавна сформовані і використовувані на практиці форми фізкультурно-спортивної роботи з дітьми і молоддю вже не відповідають сучасним вимогам і повинні бути замінені на нові, більш ефективні. За даними багатьох досліджень, проведених у різних країнах, число молодих людей, що активно займаються фізкультурою і спортом, складає в школі близько 40%, у технікумах – близько 25%, у вузах ледве більш 15% [4].

Як показують дослідження, на уроках фізкультури учні займаються безпосередньо фізичними вправами лише 12 хвилин. Уроки фізкультури компенсують, по різних джерелах, від 2-3% до 10-15% необхідного школяреві об'єму рухової активності. За даними ряду досліджень, середньодобові показники рухової активності школярів на 40-45% нижче рівня потреби в рухах; з надходженням у школу рухова активність дітей у порівнянні з дошкільниками падає на 50%, а в старшокласників – на 75%.

У багатьох роботах вітчизняних і зарубіжних учених почата спроба з'ясувати причини фізкультурно-спортивної пасивності різних груп населення, у тому числі дітей і молоді. При поясненні своєї фізкультурної пасивності як діти, так і дорослі, звичайно посилаються на відсутність вільного часу й умов для занять. У роботах В.І. Стоярова, З. Кравчика і Б. Буницкого наведені переконливі аргументи, що спростовують це пояснення і виявляють справжні причини фізкультурно-спортивної пасивності населення.

Ті особи, що посилаються на нестачу часу для занять фізичною культурою і спортом, знаходять час для того, щоб у вільний час займатися іншими видами діяльності, наприклад, дивитися телевізор, слухати музику, ходити в кіно, на танці та ін. Так 39,8% опитаних студентів регулярно і 41,4% часто читають газети і журнали; 43,7% – регулярно і 37,3% часто дивляться телевізійні передачі і відеозаписи; 53,8% старшокласників-юнаків і 64,1% дівчат регулярно читають книги, газети, журнали та ін. [5].

Вибір школярами і студентами саме цих видів діяльності, а не занять фізкультурою і спортом, свідчить не про відсутність часу для цих занять, а в першу чергу про те, що вони по своїй значимості, інтересу і корисності уступають в оцінці молодих людей іншим формам проведення дозвілля. Відносно низька значимість і привабливість для молодих людей фізкультурно-спортивної діяльності нерідко зв'язана з їхніми уявленнями про цінність занять фізичними вправами і спортом.

Ще одна важлива причина слабкої орієнтації молодих людей у своєму реальній поведінці на здоров'я і

фізичний розвиток, а також на фізкультурно-спортивну діяльність, як засіб їхнього збереження й удосконалювання – низький статус здоров'я й інших показників фізичного стану в загальній системі їхніх життєвих цінностей, ціннісних орієнтацій. При цьому, як справедливо підкреслює ряд учених [4], важливо чітко розрізняти і не змішувати один з одним декларовані цінності і цінності реальні, на які людина орієнтується у своїй поведінці і які торкаються його основні, найбільш важливі інтереси і потреби, що стимулюються прийнятою в суспільстві системою норм, правил поведінки, культурних традицій, звичаїв, моральних і матеріальних стимулів.

Аналіз виявив цілий ряд проблем і труднощів при рішенні цих задач, що вимагають удосконалювання всієї системи фізкультурно-спортивної роботи з дітьми і молоддю, пошуку нових, нетрадиційних підходів до її організації. На сучасному етапі розвитку фізичної культури вченими ведуться пошуки нових форм та засобів фізичного виховання (Х. Салман, 2006; О. Митчик, 2002) розробляються методичні підходи, щодо вдосконалення фізичної підготовленості і зміцнення здоров'я школярів (С. Приймак, А. Кузьомко, 2006; М. Галайдюк, 2000), зокрема здійснюється перегляд самого змісту шкільної фізичної культури (В. Шандригось, 2004). Разом з тим автори У. Шевців (2006), Н. Москаленко (2005), Л. Петрина (2006), І. Гайдук (2006) наголошують на необхідності впровадження сучасних оздоровчих технологій в урочну форму навчання з метою корекції фізичної підготовленості школярів.

Ряд дослідників показали високу ефективність окремих форм урочних і позаурочних занять по фізичній культурі, якими є, наприклад, засоби та методи атлетичної гімнастики (А.Н. Воробйов, 1989, І.В. Сухоцький, 1990, Ю.Г. Травін, 1993, Р.Б. Пустильник, 2001, Т. Суханова, 2004, І. Гайдук, 2006, С.В. Семенович, 2002-2007). Отримані дані свідчать про позитивне ставлення юнаків до уроків атлетизму і викликають потребу подальшої розробки науково-методичного обґрунтування уроків з атлетичної гімнастики в старших класах [1].

Розвиток атлетизму, як чинника, що впливає на фізичне оздоровлення молоді, набуває великого значення як в Україні, так і в інших державах. На сучасному етапі дуже актуальні дослідження, пов'язані з оздоровчою, виховною дією засобів атлетичної гімнастики на вікову категорію юнаків 15-17 років [3].

Висновки. Фізкультурно-спортивна активність грає важливу виховну роль, впливає на особистість, формує в людини нові інтереси. Серед молоді України спостерігається тенденція збільшення залежності від шкідливих звичок, низький статус здоров'я й інших показників фізичного стану в загальній системі їхніх життєвих цінностей, ціннісних орієнтацій. Причиною такої сумної статистики на нашу думку є відсутність мотивованої спрямованості молоді на формування та збереження свого здоров'я. Водночас це також наслідок відсутності в суспільстві пріоритету здорового способу життя, слабка орієнтація молодих людей у своєму реальній поведінці на здоров'я і фізичний розвиток, а також на фізкультурно-спортивну діяльність, як засіб їхнього збереження й удосконалювання.

Враховуючи великий інтерес і позитивне ставлення юнаків до уроків атлетизму ми вважаємо, що атлетична гімнастика є важливим засобом, який впливає на фізичне оздоровлення і виховання молоді. Подальші дослідження передбачають розробку і апробацію програм оздоровчо-розвивального змісту з застосуванням засобів атлетичної гімнастики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суханова Т. Ставлення старшокласників до уроків атлетизму. //Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: Матеріали IV всеукраїнської науково-практичної конференції. – Львів, 2004. —С. 95-96.
2. Тютюн, алкоголь, наркотики в молодіжному середовищі: вживання, залежність, ефективна профілактика / О.О. Яременко, О.М. Балакірева, О.О. Стойко та ін. – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, Український ін-т соціальних досліджень, 2004. – Кн. 7. – 196 с.
3. Пустильник Р.Б. Технология индивидуального оздоровления юношей 15-17 лет средствами атлетической гимнастики: Автореф. дис. канд. наук физ. восп. и спор. —Смоленск, 2001. —18 с.
4. Кабачков В.А. Особенности организации учебно-коррекционного процесса по физическому воспитанию педагогически запущенных учащихся / В.А. Кабачков, В.А. Куренцов, В.К. Петров, Т.В. Карбышева, М.Н. Жуков, М.П. Синякин // Сб. науч. тр. ВНИИФК. —М., 1999. —С. 85 -91.
5. Карпушко Н.А., Кашутин Т.Е. Вектор физкультурно-спортивных предпочтений старшеклассников // Человек, здоровье, физическая культура и спорт в изменяющемся мире: Матер. XI науч.-практ. конф. по проблемам физического воспитания уч-ся. —Коломна, 2001. —С. 49.

Резюме. В статье на основе проведенных теоретических исследований, обобщение практического опыта освещенная проблема профилактики и предупреждения педагогической и социальной запущенности юношей старшего школьного возраста средствами атлетической гимнастики. В условиях современной общеобразовательной школы процессы оздоровления подрастающего поколения во многом находятся в сфере действия средств и методов физического воспитания. Физкультурно-спортивная активность играет важную воспитательную роль, влияет на личность, формирует у человека новые интересы. В процессе спортивной деятельности при умелом руководстве педагога можно в противовес негативным качествам личности произвести физическую работоспособность, волевую стойкость и позитивную целенаправленность, выдержку и самообладание, решительность и смелость, и другие позитивные качества.

Ключевые слова: социальная адаптация, физическое воспитание, юноши старшего школьного

возраста, атлетическая гимнастика.

The summary. In the article on the basis of the conducted theoretical researches, generalization of practical experience the lighted up problem of prophylaxis and warning of pedagogical and social neglect of youths of senior school age by facilities of athletic gymnastics. In the conditions of modern general school the processes of making healthy of rising generation in a great deal are in the field of action of facilities and methods of physical education. Athletic-sporting activity acts important educating part, influences on personality, forms new interests at a man. In the process of sporting activity at able guidance of teacher it is possible in a counterbalance to the negative internals of personality to make a physical capacity, volitional firmness and positive purposefulness, self-control and self-possession, decision and boldness, and other positive internals.

Key words: social adaptation, physical education, youths of senior school age, athletic gymnastics.

Одержано редакцією 11.04.2008.

УДК 372.85 : 37.04

Т.А. ГРИЦИК

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМ ТА МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ У ПРОФІЛЬНИХ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ КЛАСАХ

Резюме. Стаття присвячена питанню форм та методів контролю навчальних досягнень з математики учнів фізико-математичного профілю навчання. Розглядаються методичні особливості усного, письмового, тестового, графічного, практичного методів контролю та його форм: колоквіумів, заліків, довгострокових індивідуальних завдань, математичних досліджень.

Ключові слова: фізико-математичний профіль; контроль; форми і методи контролю; усний, письмовий, тестовий, графічний, практичний методи; колоквіум; залік; довгострокове індивідуальне завдання; математичне дослідження.

Контроль і оцінка навчальних досягнень учнів є невід'ємною частиною всього процесу навчання. Проблема удосконалення контролю знань є складною і багатоплановою, її розв'язанню присвячені чимало наукових досліджень. Одним із аспектів цієї проблеми є контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів в сучасних умовах профільної та рівневої диференціації навчання.

Питання методів та форм контролю, оцінювання та корекції навчальних досягнень учнів у процесі диференційованого навчання досліджуються в працях Ю.К.Бабанського, О.О.Бударного, В.І.Загвязинського, А.О.Кірсанова, Х.Й.Лійметса, О.В.Перевозного, Є.С.Рабунського, М.Н.Скаткіна, І.Е.Унт, І.М.Чередова та ін. Різні аспекти організації контролю у фізико-математичних класах та класах з поглибленим вивченням математики розглядаються в дисертаційних дослідженнях Г.В.Дідик, В.М.Козири, П.С.Самовола, С.Є.Яценко. Дисертаційні дослідження М.Н.Жомнір, О.І.Іваницького, В.О.Швеця, Г.С.Юзбашевої присвячені питанням ефективної реалізації функцій контролю результатів навчання предметів природничо-математичного циклу. Проблеми контролю в контексті рівневої та профільної диференціації навчання математики розглядаються в ряді досліджень, зокрема в працях О.І.Буковської, В.Я.Забранського, М.І.Вітума, А.М.Капіносова, А.І.Райляну, З.І.Слепкань, В.В.Фірсова та інших науковців. Однак, ряд питань щодо контролю результатів навчання у класах конкретних профілів навчання (зокрема фізико-математичного) розроблені недостатньо і потребують подальших досліджень. Одним з них є питання визначення особливостей форм та методів контролю, що орієнтовані на окремі профілі навчання.

Під методом контролю навчальних досягнень учнів будемо розуміти спосіб організації навчального процесу вчителем, спрямований на виявлення глибини оволодіння матеріалом кожним учнем класу і діагностику його особистісного розвитку. Форми контролю зовнішньо виражають узгоджену діяльність вчителя та учнів і забезпечують одержання вчителем зворотної інформації про навчальні досягнення учнів. Методи контролю характеризують внутрішню сторону навчального процесу, а форми – зовнішню [5, 78].

Мета даної статті – проаналізувати методичні особливості форм та методів контролю навчальних досягнень учнів з математики у профільних фізико-математичних класах.

Переважає більшість учнів фізико-математичного класу мають підвищені навчальні можливості для вивчення математики. Для цих учнів характерні порівняно високі розумові здібності, велика працездатність, вміння самостійно працювати, міцність та швидкість запам'ятовування тощо. Відповідно до Концепції математичної освіти 12-річної школи класи фізико-математичного профілю орієнтовані на вивчення поглибленого курсу математики (курсу Д), що призначений учням, для яких математичні види діяльності становитимуть суттєву складову їхньої майбутньої професійної діяльності [6, 13]. Отже, система контролю у фізико-математичному класі має враховувати ці особливості учнівського контингенту.

У фізико-математичному класі, як і в класах інших профілів навчання, мають місце такі види контролю (за місцем у навчальному процесі): попередній, поточний, тематичний. Розглянемо їх особливості, що зумовлені специфікою цього профілю навчання.

Однією з ключових цілей попереднього контролю у фізико-математичному класі має бути виявлення рівня усвідомлення і прийняття учнями цілей і завдань їх майбутньої навчально-пізнавальної діяльності та орієнтація у рівнях вимог до засвоєння навчального матеріалу. Попередній контроль знань ми здійснюємо,

ЗМІСТ

Бех І.Д. Психологічне ферментування виховного процесу.	3
Кукалець М.В., Мусій І.М. Історичний аналіз розвитку педагогічних технологій.	8
Дем'янюк Т.Д. Соціально-психологічні механізми та загальнопедагогічні чинники виховання громадянина України.	10
Кіндрат В.К. Патріотичне виховання підлітків: психологічний аспект.	14
Поліщук Н.В., Панченко М.С., Панченко І.М. В.І. Вернадський і формування інтелектуального потенціалу нації.	23
Косарева Н.І. Формування почуття совісті як важливої риси громадянина-гуманіста.	28
Калита Н.І. Проблема жіночого виховання в структурі виховного ідеалу К. Ушинського.	31
Пагута Т.І., Котовська Л.Г., Логін Т.П. Теоретичні аспекти компетентісно зорієнтованого навчання.	34
Панченко М.С., Панченко І.М., Поліщук Н.В. Наука і духовність у процесі становлення творчої особистості.	39
Боровець О.В. Соціальна зумовленість системи виховання особистості.	44
Безкоровайна О.В. Проблема виховання культури особистісного самоствердження: концептуальні засади.	47
Панчук А.П. До проблеми громадянського виховання особистості.	53
Савінова Н.С. Стимулювання активної діяльності учнів в особистісно орієнтованому виховному процесі.	56
Фіщук В.Г. Стан організації самовиховання учнів в сучасній сільській школі.	62
Нечипорук Л.І. Формування моральної культури школярів в контексті загальнолюдських цінностей.	67
Янцур М.С., Варич О.С. Професійне самовизначення старшокласників у залежності від соціонічного типу особистості.	70
Дещенко О.М. Організаційно-педагогічні вимоги до навчального процесу з метою формування в учнів готовності до вибору професії.	77
Войтович О.П. Вивчення елементів фізики в курсах природознавства і математики початкової школи.	81
Сіранчук Н.М. Лінгводидактичне спрямування технологій розвитку образного мовлення в молодших школярів.	84
Стельмашук Ж.Г. Інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності у процесі формування мовленнєвої компетенції учнів початкових класів.	88
Колесніков С.А. Гра на дитячих елементарних інструментах як засіб розвитку дітей молодшого шкільного віку.	91
Трофімчук В.М. Художнє конструювання як творчий навчально-виховний процес проектного моделювання старшокласників.	94
Оксенюк О.В. Відбір та структурування змісту історичного матеріалу з метою формування національних цінностей в учнів.	97
Войтко А.І. Організація професійних проб учнів VIII-IX класів загальноосвітньої школи.	102
Денисюк Н.В. Вирішення проблеми формування екологічної компетентності дівчат в програмах та навчально-методичних виданнях з трудового навчання (обслуговуюча праця).	104
Семенович С.В. Соціальна адаптація юнаків старшого шкільного віку засобами атлетичної гімнастики.	110
Грицик Т.А. Особливості форм та методів контролю навальних досягнень учнів з математики у профільних фізико-математичних класах.	113
Парховнюк Г.О. Роль вчителя інформатики в процесі формування професійного самовизначення старшокласників.	118
Гудовсек О.А. Роль позашкільних закладів освіти в системі естетичного виховання учнів (1950-1990 р.р.).	122
Дем'яненко І.О. Місце початкової спеціалізованої музичної освіти в структурі суспільних відносин.	125
Мегем Є.І. Навчальне завдання в проектній діяльності як особистісно значима проблема.	130
Лісова С.В. Деякі аспекти впровадження кредитної системи навчання.	134
Шевчук А.С. Технологія розробки програмно-методичного забезпечення фахових дисциплін за принципами кредитно-модульної системи.	135
Міщениця О.М. Формування громадянської відповідальності особистості у процесі засвоєння загальноосвітніх знань.	141
Веремчук А.П. Комплексне забезпечення реалізації системних функцій підготовки педагогів.	147
Симчук Н.Р. Проектно-технологічна діяльність студентів педагогічних коледжів.	151
Хроленко М.В. Модель процесу формування екологічної свідомості студентів педагогічних університетів.	157
Завалевський Ю.І. Роль професійної компетентності вчителів в умовах розбудови сучасної середньої освіти.	161
Лупенко-Ковтун С.М. Формування умінь діалогічної взаємодії майбутніх учителів та інтерактивні технології навчання.	165
Войтович І.С., Громов Д.В., Батишкіна Ю.В. Методика застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах для роботи з інформаційними ресурсами.	168
Стегній Т.А. Інформаційні технології в практиці викладання музичного виховання у педагогічному навчальному закладі.	172
Троцюк М.В. Ієрархія ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу.	174

Мегем О.М. Запровадження теоретичних аспектів методики викладання біології у практику роботи вітчизняної школи (друга половина 60-х—70-ті роки XX ст).	178
Дупак Н.В. Професійне навчання й підготовка фахівців у країнах Західної Європи.	183
Димченко С.С. Духовне відродження особистості Гната Хоткевича в контексті розвитку кобзарського мистецтва України.	185
Потанчук Т.В. Духовна музика – один із засобів формування духовного світу людини.	189
Тарківська-Нагиналюк О.Д. Особливості читання з листа у вокально-інструментальному ансамблі.	192
Бондарчук А.Я. Культура сімейних взаємин як педагогічна проблема.	195
Відомості про авторів.	198

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 39

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 18. 02. 2008 р. Підписано до друку 28. 03. 2008 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 30,3. Обл. вид. арк. 30,7. Замовлення №67/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 8-0362-22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 8-0362-26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 39. —
Рівне: РДГУ, 2008. — 202 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20